

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Відсутність державної підтримки виконання програм інноваційного розвитку в Україні призвела до погіршення стану основних галузей національної економіки, зокрема їх технічної і технологічної відсталості, низького рівня впровадження інновацій [1]. Тому перехід на інноваційну модель розвитку економіки є дійсно необхідним для нашої держави, оскільки, як свідчить зарубіжний досвід, це дасть змогу вирішити чимало соціально-економічних проблем.

Значний внесок у вирішення проблеми інноваційного розвитку економіки було зроблено багатьма зарубіжними і українськими вченими, серед яких слід згадати, насамперед, П. Друкера, Б. Твісса, Й.-А. Шумпетера, С.А. Володіна, П.Т. Саблука, В.Г. Чабана та багатьох інших. Майже одногласно науковці стверджують, що в основу інноваційного розвитку різних галузей економіки має бути покладений безперервний і цілеспрямований процес пошуку, підготовки і реалізації інновацій, які дають змогу не лише підвищити ефективність функціонування суспільного виробництва, але й принципово змінити способи його подальшого розвитку.

Незважаючи на широкий спектр наукових досліджень, вважаємо, що проблеми, пов'язані із розкриттям перспективних напрямів інноваційного розвитку в сільському господарстві все ще залишаються дискусійними і потребують подальшого вивчення. Сучасний стан розвитку цієї галузі економіки, як свідчать офіційні статистичні дані [2, с. 139], характеризується спадом виробництва і низьким рівнем відтворення ресурсного потенціалу. Відтак, в умовах обмежених фінансових можливостей сільськогосподарським підприємствам досить непросто досягти суттєвих конкурентних переваг на внутрішньому і зовнішньому ринках, тому подальший їх розвиток потребує відповідної активізації інноваційних процесів у тих чи інших аспектах господарської діяльності.

Вивчення сутності інноваційного процесу та особливостей його реалізації на сільськогосподарських підприємствах.

Найважливішими пріоритетами розвитку сільськогосподарських підприємств України в умовах динамічних змін ринкового середовища є інноваційні процеси, які дозволяють здійснювати безперервне оновлення виробництва продукції рослинництва і тваринництва на основі використання останніх досягнень науки і техніки.

Поняття інноваційного процесу, незважаючи на його широку розповсюдженість у сучасній економічній літературі, до цього часу не одержало єдиного тлумачення, яке б відображало всі його основні аспекти.

Серед небагатьох існуючих наукових підходів щодо визначення внутрішнього змісту цього поняття найвиразніше, на наш погляд, проявляються наступні. Зокрема, підхід, запропонований Севаст'яновою О.В. та Іскандровим О.А. [3, с. 143], ґрунтується на тому, що інноваційні процеси являють собою сукупність прогресивних і якісно нових змін, що постійно виникають у просторі і часі. З дещо інших позицій розглядають дане поняття Чупир О.М. [4, с. 215], Васильєва О.В. і Богдан Н.М. [5, с. 10]. На думку вчених, інноваційний процес являє собою процес перетворення наукового знання на інновацію, яка задовольняє нові суспільні потреби.

Це означає, що інноваційний процес можна розглядати як певну послідовність подій, у ході яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології чи послуги й поширюється завдяки практичному використанню.

Досить важливим аспектом інноваційного процесу, на нашу думку, є те, що він не закінчується після появи нової продукції на ринку чи після доведення нової технології до проектної потужності. Навпаки, цей процес є безперервним, оскільки якою б не була інновація, вона постійно удосконалюється, набуває нових властивостей і характеристик, а це відкриває для неї якісно нові галузі використання.

У ході проведення даного дослідження нами було виявлено, що станом на 1 липня 2011 року у галузі сільського господарства України налічувалося 7757 господарських товариств, 4140 приватних підприємств, 905 виробничих кооперативів, 41488 фермерських господарств, 311 державних підприємств і 1532 підприємств інших форм господарювання [2, с. 138], які досягли різного рівня розвитку.

ЕКОНОМІКА ПРІДПРИЯТІЙ

Цілковито погоджуючись із Сиротюк Г.В. [6, с. 241], вважаємо, що до основних особливостей інноваційного процесу в діяльності вказаних суб'єктів господарювання належать, насамперед, наступні:

залежність від природно-кліматичних умов;
суттєва відмінність в технологіях виробництва різних видів продукції рослинництва і тваринництва;

сезонність сільськогосподарської праці;

надзвичайно широкий асортимент сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки.

При цьому вважаємо за доцільне зазначити, що розвиток інноваційних процесів на сільськогосподарських підприємствах України стримується через низьку платоспроможність останніх, а також відсутність достовірної і повної інформації про новітні наукові розробки, які могли б знайти практичне застосування у галузі рослинництва і тваринництва.

Загалом, можна виділити декілька напрямів здійснення інноваційних процесів у галузі сільського господарства (табл. 1).

Таблиця 1

Інноваційні процеси сільськогосподарських підприємств та їхня характеристика
[узагальнено авторами]

Інноваційні процеси	Характеристика
Селекційно-генетичні	Нові сорти і гібриди сільськогосподарських рослин. Нові породи і типи худоби. Створення рослин і розведення тварин, стійких до хвороб і шкідників, несприятливих чинників навколишнього середовища.
Виробничо-технологічні	Використання нової техніки. Нові технології обробітки сільськогосподарських культур. Нові технології у галузі тваринництва. Науково обґрунтовані системи землеробства і тваринництва. Нові засоби захисту рослин. Нові ресурсозберігаючі технології виробництва і зберігання харчових продуктів, спрямовані на підвищення споживчої цінності продуктів харчування.
Організаційно-управлінські	Розвиток кооперації і формування інтегрованих структур у сільському господарстві. Нові форми організації і мотивації праці працівників. Маркетинг інновацій. Нові форми і механізми інноваційного розвитку.
Економічні	Формування системи кадрів науково-технічного забезпечення сільськогосподарської галузі. Покращення умов праці працівників

За даними табл. 1 можемо стверджувати, що між окремими видами інноваційних процесів на сільськогосподарських підприємствах простежується тісний взаємозв'язок. Так, зокрема, ефективні технічні, організаційні та економічні інновації неодмінно призводять до помітних позитивних змін у соціальних процесах на підприємствах, що функціонують у галузі сільського господарства, а зростання ролі окремих завдань соціального характеру, як правило, ініціює їх оперативне розв'язання за допомогою нових організаційно-технічних та економічних рішень.

Сучасні інноваційні процеси, які здійснюються на сільськогосподарських підприємствах більшості регіонів України, потребують не просто підтримки, а стратегічного регулювання з боку нашої держави. Загалом, державна інноваційна політика має бути спрямована на створення сприятливого клімату для інноваційних процесів, адже вона виступає у ролі сполучної ланки між сферою науково-технічного прогресу і сільськогосподарським виробництвом.

На основі попередніх міркувань можна зробити висновок про те, що інноваційна діяльність справедливо вважається основною складовою прискорення розвитку сільського господарства, в якому, на відміну від інших галузей національної економіки, розвиток інновацій відбувається досить повільно. Це пояснюється тим, що інноваційні процеси у сільському господарстві мають певні особливості, пов'язані з його специфікою.

Розвиток інноваційної діяльності на сільськогосподарських підприємствах України є досить нерівномірним і потребує значної підтримки як з боку органів державної влади, так і з боку органів місцевого самоврядування. Тому інновації повинні стати інструментом забезпечення сталого розвитку і зміцнення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

ЕКОНОМІКА ПРІДПРИЯТІЙ

Подальші наукові пошуки у даному напрямі мають бути зосереджені на вивченні зарубіжного досвіду державної підтримки інноваційної діяльності та можливостей його впровадження в Україні.

Література

1. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 02 лютого 2011 р. № 389 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – Стаття 1173.
2. Статистичний щорічник України за 2011 р. / За ред. О.Г. Осауленка. – К.: ТОВ “Август Трейд”, 2012. – 559 с.
3. Севастьянова О.В. Организационно-экономическая сущность и значение инновационных процессов для развития рекреационно-туристического комплекса Крыма / О.В. Севастьянова, А.И. Искадров // Культура народов Причерноморья. – 2007. - № 120. – С. 142 – 146.
4. Чупир О.М. Інтегрований інвестиційно-інноваційний процес групи підприємств: сутність та послідовність реалізації / О.М. Чупир // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. - № 1. – С. 215 – 219.
5. Васильєв О.В. Конспект лекцій «Економіка і організація інноваційної діяльності» / О.В. Васильєв, Н.М. Богдан. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 100 с.
6. Сиротюк Г.В. Перспективи розвитку інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств / Г.В. Сиротюк // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2012. - № 2 (18), Т. 6. – С. 240 – 246.